

...i aleshores que mai entres un recurs de narracions o de poemes, o entre diverses novel·les, és una mica com veure's obligat a triar entre un llenguatge Marguery a la Diamond Jim, una nit al Chic de Roses, una ampolla de Laphroaig o un concert de Stanley Jordan. Com a l'aritmètica de quan erem minyons, no es poden sumar peres amb taronges.

Fins els que en són defensor troben que, fet i fet, la màxima virtut dels concursos és, ras i curt, servir de promoció, sobretot als inèdits. Avui, però, en un país amb tres-cents premis literaris, ¿guanyar-ne un —ni que sigui el més prestigiós del moment— serveix de gaire promoció? ¿Quants inèdits guanyadors de premis literaris han hagut de tornar a recórrer a un altre premi literari per publicar la segona obra? Quan els premis eren pocs i la literatura en català no existia oficialment, potser no hi havia cap altre mitjà de promoció. ¿Ens trobem ara, en ple 1986, en la mateixa situació? ¿De debò no hi ha cap altra manera de promoure un llibre?

Tret d'honorables excepcions, els editors catalans no tenen clar del tot que una editorial és ni més ni menys que un negoci, independentment dels impulsos creatius, culturals o redemptors que l'escriptor sentís a l'hora d'escriure el llibre, o l'editor a l'hora de fundar l'editorial. Dels anys de franquisme, els editors catalans han heretat la convicció que el llibre en català, amb néixer ja ha fet prou. Quan, en la postguerra, un editor va aconseguir, per primer cop des de l'arribada de Franco, permís per editar un llibre religiós en llengua pre-fabriana, el simple fet d'editar-lo ja va ser tot un èxit. Durant anys, aconseguir publicar un llibre en català va ser, cada vegada, un èxit. Aquest costum de considerar un èxit que un llibre surti al carrer ha arrelat en l'ànima del l'editor català fins al punt que, ara, creu que quan telefona a la dis-

...de Jorge Herralde, d'Anagrama, que d'un gairebé desconegut Alvaro Pombo n'ha fet un escriptor habitual en les pàgines literàries d'Europa. Els editors catalans no s'hi amoïnen pas. "Es un llibre sense premi. No el podem editar perquè no es vendria... Oi que ho compren, jove?", diuen als inèdits. Els fa mandra plantejar-se la possibilitat de convèncer el món que aquell bon escriptor inèdit que tenen al davant (si realment és bo) pot arribar a ser un boníssim escriptor èdit, si s'hi dediquen. El problema és que s'haurien de llegir els llibres i, a més, haurien de decidir si hi aposten o no. I ¿qui està segur si res és bo, en aquets temps insegurs que vivim?

Les companyies discogràfiques han creat la figura del "promocionero", que és un senyor que es dedica a empaïtar els disc-jockeys de les emissores de ràdio i els comentaristes de premsa perquè punxin i parlin dels discos que editen. Evidentment, les capacitats econòmiques de les editorials de llibres i de les de discos no són comparables. Però el fet que el "promocionero" de llibres no pogués invertir-hi el mateix temps i els mateixos diners que el discogràfic, no és cap excusa per arraconar aquell en la inexistència, sobretot perquè el millor "promocionero" d'una editorial seria el mateix editor si fos prou professional com per saber llegir els originals que li presenten.

Durant anys, es deia que els escriptors catalans no eren professionals, que eren escriptors de diumenge a la tarda (com si molts dels millors novel·listes del segle no haguessin estat novel·listes de diumenge a la tarda), i ara ens trobem que, potser, són molt més professionals que molts editors. Per això hi ha en aquest país gairebé tants premis literaris com escriptors.

QUIM MONZÓ

Sobretot, no ens precipitem

TOTHOM sap que hi ha uns dies que ens resulten més densos que no pas els altres. No és una regla general, perquè cadascú té les seves jornades intenses per separat, a títol individual, sense haver-les de relacionar necessàriament amb les intensitats dels altres.

A mi, avui, en un dijous de mitjan febrer, m'ha escaigut de bon mati la gràcia d'unes revelacions. Tot just quan començava a clarejar, he llegit un article de Rafael Ramos, un corresponsal de "La Vanguardia" a Washington. Sota el títol "El boom del conte als Estats Units", Rafael Ramos ens explica que el conte s'està convertint en el gran èxit editorial d'aquell país. Qui ens ho havia de dir! A mi, que porto penjada l'etiqueta de contista des d'una tendra adolescència, una notícia com aquesta m'havia de commoure per força. He viscut amb resignació la llarga temporada (tota una època) en la qual els editors, davant la proposta de publicar un llibre de relats, arrufaven el nas i deien que, des del punt de vista econòmic, era una aventura que no es veien amb cor d'afrontar. Que consti que personalment no em puc queixar, ja que he tingut una sort que mai no havia esperat. Però el conte com a gènere literari es mereix moltíssim més del que hi poden aportar contribucions limitades com ara la meua. I es veu que aquests mereixements van trobant

justícia, i com que moltes coses ens arriben, per estrany ressò, dels Estats Units, és reconfortant de saber que alguns contistes americans adquireixen fama i diners amb les seves produccions. Els editors els festegen, els conquisten, fan tot el que poden per atreure'ls. Encara som lluny d'aquestes gangues, però tot és qüestió de mantenir-nos atents als fenòmens imprevistos.

He parlat de revelacions matinals, en plural, i només m'he referit a una. L'altra, ha estat la lectura d'una entrevista amb Manuel de Pedrolo, publicada al número 87 de la revista "El Temps". Recomano a tothom que la llegeixi. En Manuel de Pedrolo, a més d'un escriptor extraordinari, és una persona excepcional. En el curs de l'entrevista, en Pedrolo diu que ja no vol escriure cap més novel·la. Com que és un home que no sol parlar perquè sí, m'ha entrat la temença que vulgui complir la seva paraula. Jo tinc l'esperança que se'n desdirà. Qui sap —ho he pensat de veres— si mentre conversava amb l'entrevistadora, ja tenia a la màquina o damunt la taula un full amb unes quantes ratlles de la seva pròxima narració llarga.

Ja sé, perquè ho he anat aprenent, que l'experiència no es pot transmetre i que cadascú s'ha de fer la seva, ensempant puntualment amb totes les pedres que li toquin. Però ara no puc resistir la temptació d'explicar a en Manuel

de Pedrolo, com si es tractés d'una conversa privada entre nosaltres dos, que fa prop de cinquanta anys (un impressionant mig segle), jo vaig comunicar amb una certa gravetat a un amic meu escriptor, en Josep Roure i Torent, que m'havia fet el propòsit de no escriure mai més cap conte. En aquella època, en ple exili i donada l'escassa transcendència de la meua producció, no hi podia haver ningú que perdés hores de son per les meves paraules. Però en Roure i Torent, que em tenia molt d'afecte, em va demanar que m'hi repensés. I es veu que ho vaig fer, perquè de la vintena de contes que tenia escrits fins aleshores, he passat a frec dels dos-cents que ara carreguen la meua consciència. No puc pas negar que he estat infidel a una declaració precipitada.

Les semblances són purament circumstancials, i no seria discret ni proporcional al contingut real de cada cas. En Pedrolo fa la seva afirmació quan té al seu haver una obra importantíssima, i jo vaig fer la meua quan comptava, tan sols, amb una coixí molt prim, incapaç de parar el cop.

Però no he pogut evitar el desafiament d'establir un paral·lelisme al bat dels records. Jo no vaig complir la meua amenaça —no sé ben bé si cal lamentar-ho o no—, i espero que en Pedrolo farà el salt a la seva. Som molts els qui li agraïrem que se'n desdiguí.

PERE CALDERS

...i riarca podia ésser considerat el primer intel·lectual modern de la història de les lletres europees. Com que va observar uns rostres carregats de perplexitat i desconfiança, va preguntar si l'afirmació es semblava exagerada o discutible; si potser els semblava que el primer intel·lectual modern era Servatus Lupus, al temps del renaixement carolingi, o cosa semblant. Veient que l'estranyesa augmentava, va pensar: deuen trobar massa lluny el segle XIV. I no s'hi va capficar.

En arribar als temps barrocs, se li va escapar dels llavis, altra vegada, l'expressió "modern", en suggerir que "Don Quijote" era la primera novel·la moderna de la història d'aquest gènere. I de nou va semblar que es produïa una gran perplexitat: modern, Cervantes? Va explicar-ho tan bé com va saber i poder, i va pensar, després d'un esforç de dubtosos rendiments: ja arribarem al segle XIX, a les revolucions urbanes, a la generació dels malets, opiomans, bevedors i decadents, i llavors tindrà sentit una afirmació d'aquesta mena.

Taixí ho va fer: en introduir la persona i l'obra de Baudelaire, va exclamar, carregat de joia i de seguretat: "Heus ací el primer poeta veritablement modern de les lletres europees!". Va aturar-se, va mirar el públic acadèmic i va descobrir, altra vegada, la mateixa, radical i impenetrable perplexitat de sempre. "Modern l'autor d'un llibre, 'Les flors del mal', publicat el 1857?"

Com que la cosa va continuar així fins al final del curs, en ple segle XX, aquell home va dedicar l'última sessió acadèmica a exposar i discutir aquesta hipòtesi: la frontera que separa els antics dels moderns, als nostres dies, ja no passa per cap dels períodes que ens pensàvem, aquells que ens establien les lites de les incomptables "querelles" entre clàssics i renovadors. No. Actualment, un clàssic és tot aquell que hagi confiat en les possibilitats expressives del llenguatge, que hagi llegit i hagi estat capaç de construir una frase sintàcticament correcta, i prou llarga. Un modern, per contra, és tot aquell que hagi trobat primitiu aquest procediment i s'hagi confiat a l'eficàcia del soroll, a la utilitat de la informàtica o als poderosos secrets del silenci. En suma: el llenguatge pròpiament dit, per ell mateix, és el que establirà la frontera entre els antics i els moderns. Són antics els que parlen, llegeixen asseguts en una butaca i escriuen a una taula. Són moderns els que criden, callen o es belluguen. I l'home encara va recordar